

Odlomak „Očevo pismo“ iz četvrtog romana Branke Gajović

Odlomak iz knjige **Zna Zemun**, četvrtog romana Branke Gajović

(*Čigoja*, Beograd, 2013, str. 193–210)

Da ne bi dangubio, baci se na prelistavanje očevih fascikli i pisama. Njegova uznemirenost stopila se s očiglednim dokazima prevelike radoznalosti. Sa vrha gomile pisama povezane crvenom uzicom drhtavim prstima podigao je jedan podebeo koverat, na čijoj je prednjoj strani pisalo: „Ovo je za tebe, sine, da pročitaš kad mene više ne bude bilo.“

Petar užurbano krenu da prelistava stranice. Krenu da zaranja u misli svog Starog. A Stari piše:

Ja sam starac čiji život više nikoga ne zanima. Kad budem otišao zauvek, za sobom ću ostaviti prtljag pun prašnjavih uspomena, pohranjenih u mojim dnevnicima, beleškama, pismima, pesmama i pričama. Znaš da sam oduvek voleo da zapisujem sve što me tišti, raduje, smiruje ili uznemirava.

Ove stranice upućene su tebi, sine. U njima je, između ostalog, i zapisnik s mog poslednjeg sastanka sa samim sobom. Moj ti je savet da naredne redove pažljivo pročitaš. Ne zanosim se mišlju da je sve baš mnogo pametno, ali korisno svakako može biti.

Unapred te molim da mi ne zameriš na lošem rukopisu s ponekom pravopisnom greškom, na nabacanim rečenicama, zbrkanim mislima, na dosadnom i zamarajućem stilu, na prekomernoj poučnosti, neveštom filozofiranju, naročito na savetima koje ti prekasno dajem. Moje nekada pedantno, krasnopisno, pedagoško obraćanje tebi davno je zapušteno.

Ako te strpljenje posluži, stići ćeš do ključnog dela teksta koji će ti otkriti moja najveća strahovanja. Sam proceni da li je vredno iščitavati nabacane misli jednog iznemoglog čoveka.

Kad starost zakuca na vrata, užurbana zadihanost od trke za blagostanjem, za ljubavnim zanosom, za jelom i pićem, za putovanjima diljem zemaljskog šara, za vrtoglavih napredovanjem u poslu, i nestrpljenje da se sve želje mladosti smesta ispune, ustupaju mesto mudrosti da u svemu treba imati meru, da se granice sopstvene moći ne mogu na silu preskočiti... Jer, u starosti, čoveku postaje jasno da njegova najveća opsesija – život, gubi svoju osnovnu pokretačku silu sazdanu od pregršti želja. Pa i želja da se dokuči smisao života nema istu onu snagu kao u mladosti. U starosti, smisao života gubi smisao ako se on ne odnosi i na sam kraj, po mogućstvu miran i spokojan, bez bolesti i bola, čemu svi ljudi teže, i na kraj kada se sjedinjujemo s Bogom. Bolest i bol jesu stanja od kojih čovek najviše strahuje. „Tek kada nam je zdravlje opasno narušeno, o njemu počnemo ozbiljno da mislimo“ – istinita i mnogo citirana rečenica...

Znam. Znam. Neću o bolestima. Ti si lekar. Izvrstan lekar. Ne mogu te ja učiti kako se od bolesti leči. Ali, o starosti, samoći i uspomenama – to bih da ti pričam. Nimalo privlačno, je l' da?

Ja sam, zapravo jedan veoma sumoran starac koga na kraju puta najviše pogađa usamljenost. Moje najdraže društvo jeste moj kofer uspomena. Otvorim poklopac, zaronim u dubine potonulog zanosa i uspomene su tu, isplivavaju na površinu zbilje u kojoj vrebam odraze slabašnog skoka u budućnost.

Dok sam bio mlad, bio sam odan svojoj porodici, predan svom poslu, posvećen političkom idealu. Ranije sam nastojao da se okoristim primedbama svojih najmilijih, svojih prijatelja i kolega, pa čak i svojih đaka, ali mi ni na kraj pameti nije padalo da se tuđim zaslugama kitim.

Kasnije sam shvatio da su mi sve te primedbe donosile samo varljiva, privremena ublažavanja mojih nerešenih problema, da su mi pružali samo moralnu podršku, a da je rasplet moje životne drame, na čiji sam ishod decenijama morao da čekam, ostajao kao mora koja me je pohodila i danju i noću. Dakako, ja jesam prihvatao tuđe sugestije, i mnoge opšteprihvaćene vrednosne sudove, ali sam ih odvajao od onih za koje sam sam bio odgovoran.

Prihvatanje odgovornosti retka je pojava u onoga što stalno mnogo govori. Takav valjda razmišlja: „Dok me neko ne čuje, ne postojim.“ Međutim, samo vešt govornik zna da katkad treba i začutati. Jer, nije uvek mudro pokazati da ti je sve jasno. Mukom ili prećutkivanjem lakše uzburkaš ono što je ustajalo, lakše dođeš do reči, nego kada nekoga prekineš ili mu osorno odbrusiš...

Pod stare dane zamarale su me jalove rasprave s poznanicima. Kada mi se nije dopadao tok razgovora opterećen dnevopolitičkim pitanjima, od kojih sam sve više bežao, skretao sam temu na lepotu mladog sveta što nas okružuje, s jasnom željom da se ispraznost „visokoparnih“ zaključaka što pre zabašuri. Jer, polemika radi polemike nije bila plodonosna, nije mi donosila smiraj. Naprotiv, gušila je svaku iskru nade na zgarištu izneverenih stremljenja, nade da spas za dušu ipak postoji. Te tako, da bih preživeo godine sankcija, bombardovanje, smenu režima..., počeo sam sve intenzivnije da tražim smisao života. I, zahvaljujući toj volji da istrajem u traganju za smislom, koja se ogledala u želji da preživim, prevazišao sam nevolje i doživeo osamdesetu. Sada sve radim polako. Pažljivo osluškujem sopstveni život, dok ga konačno ne ispustim.

Živeći zatočen bolešću, u osami, i u nemilosti sudbine koja mi je otela voljena bića: ženu i kćerku, a tebe oterala daleko od „гнезда“, morao sam se vratiti na početak svoga života i pitati se gde sam pogrešio, i kako da se popravim. Jedina želja mi je da život skončam mirno. „Ničega nema bolje za popravljavanje nego se prošlosti svoje s pokajanjem setiti“, prihvatio sam misao velikog Dostojevskog. I nemoj da misliš da dilema nema, sine moj. Na samom kraju pitam se: Zar mi sad to treba – da se popravim? Zbog čega? Zbog koga? U ime koga?

Inače, komšinica Rosa voli kad joj doslovno prenosim reči slavnog ruskog pisca, kada se divim njegovim mudrostima, ali me sada kudi što u tome preterujem. Verovatno zato što ne razume zbog čega se svoje prošlosti moram, do samog kraja, s pokajanjem sećati...

Može ti se učiniti čudno da se, umesto sa tobom, s Rosom preganjam oko nekih važnih pitanja. E pa, da znaš, ona bi da otkrije nešto što ja godinama tajim, a što od mene nikada neće saznati.

A ti, ako ne slutiš o čemu se radi, znači da sam bio odličan „igrač“. Ako si se od ovako dugačkog uvoda umorio, odloži pismo za neki drugi trenutak. Možda je za velika iznenađenja ipak potrebno da se prethodno uzme daha.

Ja svoju priču nastavljam.

U meni još nisu utihnule sve želje. Iako mi je starost došapnula neprijatnu poruku o neumitnom svršetku ovozemaljskog puta, želim da znam šta sam promašio, šta sam s godinama izgubio, šta me još čeka, šta mi zauvek izmiče... I da li ostavljam mučan utisak da je moja borba s prolaznošću bila uzaludna...

Krajnji mi je cilj da mirno stignem do onoga što je neizbežno. Neumoljivo. A ta je istina, gledana očima mladosti, jeziva. Stravična. Ona je užasavajuća i prebolna za sve koji ne žele da je vide. Nažalost, umaći joj se ne može. A ja je, star i onemoćao, u dnu duše dostojanstveno čekam. Visoko podignute glave, kao da idem u susret svojoj sreći. Jer znam da je „problem biti, a ne potcenjivati uzvišenost smrti“. Razmišljanje na ovaj način nagoveštaj je smiraja, izazov životu koji na svoje zahodjenje kreće.

Da, da, istina je da mi je kraj blizu. U samotnim satima svakog „poklonjenog“ dana osećam kako se užasno brzo približava... Kako da prekratim vreme: da li da ga nekako „kupim“ il' „zaradim“, ili se jednostavno predam talasima tišine što uviru u more zaborava? Svaki rastanak je težak, pogotovo kad imaš od čega da se oprostiš.

Kad zora svane i ulične se svetiljke ugase, volim da u rano proleće slušam cvrkut ptica iz obližnjeg dvorišta što krije razbokorene grane jorgovana, ili leti brujanje vetra kroz gusto granje bogato olistalih divljih kestena, ili, s jeseni, kako šušti zlatnožuto lišće dok pada na pločnik pod stope prolaznika, ili da u mrazna jutra ciče zime osluškujem škripanje snega po neočišćenom trotoaru pod prozorima...

Treba osluškivati život, sve što zaglušuje odjeke dotrajalosti, što zatomljuje osećaj teskobe, koči trnce straha što struje uz kičmu pri pomisli na konačnost i večnu tišinu... Treba prevariti vreme.

A ti, sine moj, jesi li još uvek sa mnom u ovoj priči, ili te užurbanost života odvalči na drugu stranu?

Sedim za stolom i uz titravu svetlost noćne lampe, kao nekad kad sam bio mlađi, započinjem svoju trku s rečima. Ona mi omogućava da bez velikog straha ili zazora dočekam užasne sate ponavljanja, do sutrašnjeg dana.

Sva moja umešnost sastoji se u produžavanju trajanja. Samo malodušni starci premeću večne tužbalice i žalopojke s prolaznim ushićenjem kakve trenutne radosti, i

plaču nad sudbinom. Hvala Bogu, još nisam dopao okova malodušnosti, mada bih ti o ravnodušnosti mogao romane napisati. Zaboravnost me još ne zaposeda, jer svesno usporavam hod vremena: rešavanjem ukrštenih reči „driblam“ mozak, da ne ishlapi.

Otkako sam se šlogirao, naučio sam da svoje vreme rasporedim, da svoja svakodnevna dvadeset četiri sata pošteno „zaradim“... Sekundu po sekundu... Srtpljenje je moj glavni ulog. Kada bi ga ti imao, možda bi pre shvatio šta se iza opisa jednog mog dana zapravo krije.

Oči otvaram svakog jutra oko sedam. Gledam u tavanicu i pitam se koji je dan. Uspravljam se u sedeći položaj, kvrgavim prstima masiram potiljak, ponavljam pokrete desetinu puta... Za svaki pokret treba mi po nekoliko sekundi... Okrećem glavu u jednu pa u drugu stranu, pokušavam da bradom dohvatim ključne kosti; od zabacivanja glave unazad odustajem, bolno je i štetno ako preteram. Podižem pokrivač, noge spuštam na pod, nožnim prstima tražim papuče, uspevam da ih navučem bez pomoći ruku. Šakama se odupirem o krevet i lagano uspravljam u stojeći položaj. Ravnim nabore na pidžami, krećem u kupatilo. Levom rukom dodirujem prekidač i palim svetlo, desnom hvatam kvaku na vratima. Sa dva koraka sam unutra. Podižem dasku od klozetske šolje. Olakšavam se. Puštam vodu. Nervira me šum vode u kazančetu... Šta mogu, učitelji znaju kako šta treba popraviti, ali sami ne prelaze sa reči na dela... Elem, otvaram česmu nad lavaboom. Voda štrca na više strana. Kamenac začepio rupice na rešetki što štiti otvor na slavini. Gundam što danas ništa čestito ne mogu da kupim, kao da je sve napravljeno za jednokratnu upotrebu... Ne razmišljam dobro – nije česma u pitanju, nego loš hemijski sastav vode; zbog toga se začepljuju cevi i mašine... Otišlo je sekundi da im broja nema... Minute još ne sabiram... S malo umešnosti „zaradiću“ barem pet minuta. Kako? Pa, brijaću se običnim brijačem. Sapun za brijanje „opasno“ mi je skraćen, ali ga neću štedeti, da bi žilet bolje klizio po mojim izbrazdanim obrazima... Deset poteza više, deset sekundi više, minuti se pune, vreme odmiče, a ja još u kupatilu. Umivam se mlakom vodom. Rukom proveravam da li je voda dovoljno mlaka. Hladna bi mi stegla krvne sudove, teže bih disao... Možda bih se i uplašio da je ono nesnosno zujanje u glavi opet krenulo...

Da ne zaboravim pranje zuba. Vadim donju protezu, ribam je četkicom s retkim dlačicama; gornje zube s navlakama trljam propisno, vrhom jezika prelazim preko keramičke gleđi; vraćam donju vilicu u usta; pokušavam da štrcam vodu kroz zube, ali ne mogu. Prednji „most“ napravljen je iz jednog komada, pa kroz sekutiće ne prolazi ni voda ni vazduh. S takvim zubima štrcanja nema. Za nerviranje bi mi poslužilo nepristojno izbacivanje proteze jezikom; poneki ljudi to čine refleksno, bez preke potrebe, a poneki baš namerno, svesno, samo da pokažu kako su vešti, ne vodeći računa o „gledaocima“ kojima se sve to najčešće gadi...

Red je da se očešljam. Čime? Češalj mi je redak, četka oštra. Prsti su mi još dovoljno spretni, ali se ipak vidi da teme nije „zaorala“ prava naprava. Uzimam četku, blago gladim lobanju. Na vrhu glave – „rupa“; šiške – trč-trč, pa dlaka; zulufi gusti,

prosedu, duži no što je red za moje godine; od potiljka na vrat pada mi proređena „griva“; profil „odsečen“, s preda pomoz' bog. Ipak, kose ima, za češljanje, ali ne i za zabacivanje, kao kad izranjamo iz vode. Nema veze, ionako se odavno ne kupam u reci.

Od ustajanja je prošlo čitavih pola sata. Eto, konačno pominjem sate!Vraćam se u sobu, započinjem „ritual“ presvlačenja. Kada uveče ne spremim šta ću ujutru obući, „zaradim“ još pet minuta na jutarnje razmišljanje šta je najprikladnije za predstojeći dan. Mada, još je bolje kad se uveče „pređem“, pa spremim „pogrešnu“ odeću. Onda ujutru moram nanovo da menjam plan, a za to mi je potrebno više vremena. Naravno, smeđe somotske pantalone su obavezne, a gore oblačim šta mi „nalaže“ vremenska prognoza na televiziji. Inače, televizor palim usput, pri odlasku u toalet.

Konačno sam umiven, očešljan i obučen. Krećem s jutarnjom kafom... Džezva na plotni, voda u džezvi, bez šećera, nekoliko minuta na ekspres-ringli... Ako se odlučim za veću ringlu, što duže gori da bi se voda zagrejala, potrošiću više struje i više novaca – pola će otići na kvanje kafe, a pola u vazduh jer džezva ne pokriva celu površinu plotne. Ali, tako ću „zaraditi“ više minuta. Moram da odlučim šta mi više odgovara: tri-četiri minuta više kvanja puta više dinara, ili tri-četiri minuta manje kvanja i tri-četiri minuta „zaostatka“ vremena; nisam siguran da ovde važi ona izreka – „vreme je novac“. Jer, „zaostatak“ u popunjavanju dvadeset četiri sata, „košta“ me više nego „bacanje“ para na kvanje kafe. Hm, sve zavisi od toga šta želim da „zaradim“ a šta da „potrošim“. Naravno, ja redovno „zarađujem“ vreme, bez obzira na novce koje moram da potrošim. Nažalost, novaca dosta, a vremena malo. I da ne zaboravim – i šećera imam, ali u krvi. Da nije tako, i njega bih trošio u kafi, samo da „zaradim“ još malo vremena...

Uz kafu uzimam čašu hladnog mleka, tri „plazma“ keksa i dozu jutarnje terapije. I, vreme je za jutarnji dnevnik. Barem pola sata mi je „poklonjeno“, kao svakom vernom gledaocu jutarnjeg programa... Užasavam se, žestim, mrgodim, retko radujem i ponekad smejem... Uglavnom gundam i raspravljam se s urednikom, kao da može da me čuje. Važno mi je da kažem šta ja mislim, a on neka misli kako mu kažu. Tokom „rasprave“ pojačavam televizor, da bolje čujem... Jer uporedo nameštam krevet, da ne dangubim, a onda se odmah na sebe ljutim što ne odvajam te dve radnje. Nameštanjem kreveta „zaradio“ bih barem deset minuta, i još nekoliko sekundi sigurno bi se „nakalemilo“. Ali, šta mogu, rob sam stare navike. Šta ću, moram nešto i da „potrošim“.

Završio se jutarnji dnevnik, još pola sata i stiže Rosa. Tu „prazninu“ ispunjavam čekanjem da me ono hladno mleko „protera“, što se uvek i desi. O intimnim pojedinostima u klozetu ne bih sada. Možda samo da napomenem da me ni u tim „napregnutim“ trenucima misao o „zaradi“ ne napušta.

Tačno je devet sati. Rosa s kesama ulazi u moj stan. Jednim pogledom obuhvata ceo prostor, i kreće: „Uh, al' je ovde zagušljivo! Zašto nisi otvorio prozore? Kako si spavao? Jesi opet vilenio celu noć do zore, pa sad 'oćeš da kunjaš umesto da se šetaš po parku? Jesi uz'o lekove? Gde si zaturio jučerašnje novine? Od silnih papira ne mogu da se snađem.“ I, sve vreme dok priča, da ne kažem zanoveta, raspoređuje kupljene stvari:

hleb stavlja u drvenu kutiju, mleko sipa u lonac za kuvanje na pari, voće slaže u zdelu na kredencu, jogurt stavlja u frižider, novine na sto, i usput dobacuje: „Iju, Kole, al' danas ima čitulja, k'o šaše!“... Bože, što ta žena žuri! Kao da će još sto godina živeti, pa je baš briga što vreme curi u mlazu. A ona ga troši, rasipa, ćerda... Ni da se osvrne za sobom, da se zaustavi, uzme daha! Tako i mene „povuče“, pa žurim kao da ću negde da zakasnim.

Evo, već me zove da pođemo napolje. Oblačim kaput, uzimam štap za šetnju, mada se na njega slabo oslanjam. Rosa me hvata pod ruku. Usput pozdravljamo komšinicu Dacu s trećeg sprata... Sva zadihana i zajapurena, u tesnoj crvenoj trenerci, a pedeset pet joj je godina, vraća se s trčanja. Šta će jadnica, ukinuli joj banku u kojoj je „celi vek“ radila... Izmakla joj prilika da ranije ode u penziju, pa sad trči pored Dunava, da „izduva“ bes i jad, i prekрати vreme. „Gospođa Daco, k'o bi rekao da ćete uskoro u penziju?! Ne bih vam dao ni trideset pet“, kažem joj uzgred, a ona se smeje, živi za taj trenutak da joj „udelim“ kompliment. A Rosa – ćuti, i samo izvija jedan kraj usana.

Na putu do parka nailazi komšija Đoka i pita me: „Kako ste, gospodine Kosta?!“ Ja zinem da nešto izustim, a Rosa će: „Zar ne vidiš da je dobro?!“

Konačno smo u parku. Razgovaram s dva sredovečna muškarca. Stari poznanici iz parka pominju mi neki televizijski duel između dvojice političara. Pokušavam da ih pratim u diskusiji, ali ne uspevam. Ne znam tačno o kojoj je emisiji reč, ne gledam takve programe. Puštam poznanike da blebeću i nadmeću se u obaveštenosti. Odnekud se pojavljuju dve sredovečne žene s kolicima za pijacu i cegerima punim robe. Dve znatiželjnice staju blizu mene i mojih sagovornika. Tobož im se pokvario točak na kolicima. Obraćaju se Rosi za pomoć, kao da je Rosa muško pa zna da popravlja stvari... U stvari, prislonjene jedna uz drugu, poslušuju muške razgovore. Hvataju odlomke „drame“ koja ih se i ne tiče. Rosa ih uporno mrgodno gleda. Odmahuje im rukom da se udalje. One se prave lude, ne primećuju Rosin znak da treba da krenu. Rosa se mršti, odmerava ih podrugljivim pogledom i konačno ipak progovara: „Šta je? Šta ste stale tu? Ne igra mečka!“ Jedna žena zabacila glavu, oholim pogledom posmatra Rosu i veli: „Ti ćeš da mi kažeš!“; druga se kikoće, spustila pogled da joj se oči ne sretnu s Rosinim. Mene sve to zabavlja. Zanemarujem poznanike. Oni i ne primećuju da ih više ne slušam. Nastavljaju svoju priču. Hvataju jedan drugog za ruku, gurkaju se kažiprstom u grudi, nadjačavaju se i svaki monolog završavaju rečima: „Ja da ti kažem, družo moj!“

Deset je sati. Poznanici ne odustaju od trtljanja. Rosa je nestrpljiva. Vidi da se priči ne nazire kraj. Vuče me za rukav i viče: „Ajde, Kole, znaš da nas ljudi čekaju!“ Ja, naivan i budalast, pitam: „Kakvi ljudi, Roso?“ Ona ljutito seva očima, samo što me ne udari po glavi.

Konačno se udaljavamo od diskutanata, a Rosa kipti od besa: „Zar ja da te spasavam od budala! Nemaju druga posla nego da dangube po ovako divnom danu!“ „Dobro, de, Roso! Raspričali se ljudi. Idi sada, obavi posao. Kad završiš šta imaš, naći

ćeš me na klupi ispred Crkve arhangela Gavrila“, umirujem svog „anđela čuvara“, i jedva čekam da ostanem sam... Inače, ja nikada ne dam da me samoća udavi...

Rosa odlazi u poštu, da plati račune. Ja krećem sam, da napravim jedan krug parkom, da se malko razgibam. Idem nogu pred nogu; pomalo šepam: desna noga neće da „sluša“. Mislím – šta ako me neko posmatra i kaže: „Gle onog matorog, kud je krenuo kad ne ume da hoda?“ Ne znam da li je gore – ono „matori“, il' ono „ne ume da hoda“. Sramota me, ali se mirim s činjenicom da su obe primedbe tačne. I star sam, i slabo hodam. Moram da se služim štapom. Ah, šta sve moram, a ne bih, ili ne mogu.

Eh, sine moj, da mi je da sam nanovo mlad, pustio bih dane da mirno teku, mimo svake žurbe. Znaš, pročitao sam negde da kad čovek ima mnogo budućnosti pred sobom, ne tangira ga to što mnogo greši. A greši zato što nema vremena da razmišlja. Jer, mladost je nestrpjiva, hoće sve odmah... Odjednom... A ja budućnosti više nemam. Meni se tek sada nikuda ne žuri. Šta je onda tu sporno: džaba ti mnogo budućnosti kad za njen boljitak nemaš vremena, ili, džaba ti mnogo vremena za razmišljanje kad ti njegovo usporenje ne garantuje mnogo budućnosti?

Ha! Znam da ćeš ovde zasigurno prestati da čitaš ovaj moj zapis, ako si uopšte dovede stigao!

Jedanaest je časova. Nakupila se četiri puna sata otkako sam otvorio oči. Napravio sam svoj krug parkom. Sedim na klupi pred Crkvom i čekam da se Rosa vrati iz pošte. Posmatram prolaznike. Jedan oronuli starac pokušava da zapali cigaretu. Rekao bih mu: „Šta će ti to, matori?“, ali, odustajem od kavge. Ionako je sav žut i mršav u licu... Sama kost i koža... Samo mu ja trebam, da ga takvog, jasnog, poučim šta ne valja.

Dok razmišljam šta bi mi „matori“ odgovorio (da sam mu se bio obratio), iz gimnazijske zgrade dopire graja. Smeh i žamor razuzdanih đaka mešaju se s povcima i sočnim psovkama onih što su se već razmiledi po parku... Prosto nezamislivo u vreme kada sam ja učiteljevao. A danas, psovanje – uobičajena pojava...

Jedan povisok dugovrat mladić, suv kao kostur, staje tik uz moju klupu... Ni pola metra udaljen od mene... Iz džepa vadi mobilni telefon i nekome se obraća vrlo nepristojnim tonom. U levoj ruci mu cigareta. Dogoreva lagano. Prijatan miris duvana golica mi nozdrve. Golobradi bubuljičavi momak maše desnim laktom, tu pred mojim nosom; dere se u mobilni, tu vražju napravu; pokušava da nekoga drskim rečima nadjača. Skuplja tanke veđe. U mladićevim prodornoplavim očima čita se ogromno nezadovoljstvo. Bezuman osmeh lebdi na njegovom kao krpa bledom licu. Ja – ćutim, i gledam njegove oštro izvijene obrve. Namršten sam, al' miran. Strepim od mladićevih daljih poteza. A on, kao da me ne vidi, nogama udara po klupi na kojoj sedim. Viče u mobilni, dere se, psuje. Razgoropadio se kao besan pas. Na mršavim obrazima i po vratu niču mu crveni pečati. Pljuje u stranu... Eto mu načina da pokaže jedan od svojih likova... Prava sloboda, nema šta!

Zaklopio bih uši, ali me zanima sa kim ovaj bezobraznik razgovara, i ko to takvu bezočnost može da trpi. Sunce se probija kroz oblake. Ide mi ravno u oči. Čkiljim. Ne

vidim momku lice, al' osećam da je užasno ljut. Ponovo pljuje u stranu, povlači dim, prkosno mi duva u lice... Pogledi nam se sudaraju. U mojim očima strepnja, u mladićevim obest. Nemam vremena da spustim kapke. I već čujem: „A ti, matori, šta si zinuo?!“ Ne gubeći prisebnost, pokušavam da kažem: „Šta bi? Ponor razuma?!“, ali mi se reči zaglavile u grlu.

Stiže mi spas. Moj anđeo čuvar dolazi. Smotanom torbom udara momka po leđima, viče: „Gubi se, narkomanu jedan!“ Usput dodaje: „Kakva pedagogija! To treba govornjom motkom lemati!“

Rosa me vuče za rukav... Kao da sam dete... Hoće da me izvuče iz gomile omladinaca što su se u međuvremenu sjatili oko nas. Ja ćutim. Momak cepti od besa. Rosi od uzbuđenja svaki živac na licu drhti. Odjednom, sred mnoštva glasova, izdvoji se jedan: „Ma pusti je. Baba prolupala!“

Momci i devojke se razmiču, prave nam mesta da izađemo iz gungule, potom se i sami razilaze uz praskav smeh. Rosa i ja hodamo ćutke, kao posvađani. Odlazimo svako svojoj kući.

Podne je davno prošlo. Skoro će jedan. Rosa ne dolazi da proveriti da li sam ručao, a ručao sam, i sit sam. I jela i bilo čijeg društva.

Nastavljam svoju igru s vremenom. Ne želim da ga prekratim, nego da ga „zaradim“. Čime? Kako? Sve je važno. Naročito detalji. Detaljisanje je zaludan posao kada si mlad. A ja ne moram da se pitam čemu sve te pojedinosti, svi ti detalji, te zaludnosti.

Počinjem da filozofiram, a ti to ne voliš. Mora da ćeš i ovaj deo preskočiti. Neka, sine, ne ljutim se. I ja bih, da sam mlad. Ipak, povlađujem ti i preskačem opisivanje dremke posle ručka...

Uglavnom se zavalim na jastuk, dekom prekrijem stomak, počnem da čitam novine, i smesta zahrčem. Hrčem, krkljam kad mi jezik zapadne u grlo, budim se sav unezveren, kao da sam pao s marsa, pa opet tonem u san.

Rekoh, neću te daviti sa ta dva „zarađena“ sata dremanja, što se ponavljaju iz dana u dan, ali ne vredi. Moram da isteram svoje, pa to ti je.

Tri sata je po podne. Osluškujem vrevu uzavrelog grada. Škripe točkovi na vozilima javnog prevoza. Čujem zvukove sirene. Da li su to kola hitne pomoći, vatrogasnih kola, il' neki policijski automobil što patrolira zakrčenim ulicama grada? Koja god da su, od neprijatnog zvuka sirene, od tog zavijanja koža mi se ježi.

Naredni sat je najdosadniji. Moram i njega nekako da navršim. Sedam za sto i počinjem da rešavam ukrštene reči. Uvek ista pitanja. Pod tri vodoravno: vrsta peršuna – „ak“; pod dva uspravno: ime naše starije filmske glumice – „Ita Rina“. Ha, evo nešto novo! Pod osam uspravno: latinska reč za patološku strepnju – „anksioznost“. Ta reč mi treba. To me muči. Ko šiša ukrštene reči! Prelazim na razmišljanje o zebnji i teskobi. Hvatam sebe kako razmišljam o „osećanju straha pred celokupnom životnom

situacijom“, kako piše u jednom leksikonu... Zamisli, u „Vujakliji“ nema termina „anksioznost“...

Nastavljam da filozofiram. Oni stari, koji se ne boje „kraja“, 'ladno će reći: „Ako dobijem na lutriji, novac ću oročiti na deset godina.“ To su očigledno nepopravljivi optimisti, možda pomalo i šašavi, ali svakako srećni. Oni drugi, nepopravljivi pesimisti, nikada neće ulagati u nešto što uključuje duži vremenski rok. Radije će škrtariti na radosti koju im neizvesnost iščekivanja može pružiti, radije će živeti od „krpica“ nesigurne stvarnosti koju sebično trpaju u svoj životni prtljag. A oni koji se užasavaju da o „kraju“ misle, začepiće uši čim čuju ono: stariti se mora. Da, sine moj, stariti se mora. Ako ne želiš da umreš mlad, ostariti moraš. Ko to ne može da shvati, predaje se strahu.

Ja se radije predajem dosadi. Bez dosade, život bi mi bio prazan. Jer, ona znači bežanje od svakodnevnih obaveza, životnih izazova, od traženja zaobilaznog puta do ostvarenja punoće življenja. Dosada je, u stvari, ispunjenje praznog hoda života zatočenog u krugu želja za čije ostvarenje nemaš volje da se boriš.

Ha! Sigurno si preskočio ceo ovaj deo. Ne zanima te kako jedan starac filozofira. Šteta, manjka ti strpljenje.

Zamisli, Rose još nema. Ne znam što se onako opasno naljutila kad smo bili u parku. Valjda misli da sam ja momka začikavao, „tražio đavola“, kako bi to ona rekla, a nisam sposoban sam ni da se šetam. Ili joj je krivo što nisam jače navijao dok je lemala „nevaspitanu konjinu“. Kladam se da će ga tako nazvati čim dođe, a doći će. Garant.

U međuvremenu, da ne zaboravim, uskoro će „Drugi dnevnik“ na RTS-u. Već sam večerao, uzeo terapiju i zavalio se u naslonjaču pred televizorom... „K'o beg“, što bi rekla Rosa... I čekam da program krene.

Neko zvoni. Da l' je to Rosa? Ma, ne! Ona ne zvoni. Sem kad je ljuta. A sada je ljuta, i hoće da me nervira, da me diže iz fotelje i remeti mi „pripreme“ za gledanje „Dnevnika“. Kad god hoće da me zbog nečega kazni, uzurpira mi vreme rezervisano za tu emisiju.

Elem, ustajem lagano. Zvono se ponavlja, čak je duže i snažnije. Otvaram vrata, koja inače do ponoći ne zaključavam jer imam „špijunku“ i na svojim i na Rosinim vratima, a o provalnicima i ne razmišljam... Dakle, otvaram vrata. Rosa stoji na otiraču, u levoj ruci joj tanjir s vanilicama – dobar znak pomirenja. Kažem joj: „Gde si dosad?“, ona odmahuje slobodnom rukom i kaže: „Ma pusti, izgorela mi prva tura. Zablenula se u onu moju seriju i zaboravila na kolače u rerni.“ „Nema veze, Roso. Važno je da si ti meni dobro“, tešim je pokroviteljski.

„Scena“ na vratima je završena. Komšinica postaje ona „dobra, stara Rosa“, i počinje da gundā. „A ti, nemaš druga posla nego da se ačiš s onim narkomanom! Nevaspitana konjina! Našao starca da maltretira!“ Dođe mi da puknem od smeha, ali se uzdržavam. Rosa užurbano kreće u kuhinju, tanjir s vanilicama ostavlja na kredenac, i usput me proverava: „Jesi popio lek?“ Ne stižem da joj odgovorim, ona već ima nova pitanja: „Da li si se čuo s Perom? Šta je s onom tvojom Marom Padobrankom? Rekla je

da će te zvati, a ne javlja se... Šta 'oćeš da ti sutra kupim? Nemoj posle da zakeraš da ti nešto fali...“

I sve tako redom, svakoga dana, Rosa pokupi glavne informacije, udeli mi nekoliko saveta, onako usput (Rosa „sve“ radi „usput“, a ja „kao malo dete“ – njene najomiljenije reči), i obavezno me podseti da pre spavanja „okrenem ključ“ jer ona ne može „da dežura dvadeset čet' r' časa“.

Nastavljam svoju dnevnu hroniku. Nastojim da što više detalja obuhvatim. To mi pričinjava veliko zadovoljstvo, to da olovci puštam da piše srcem.

Ako sve ove redove ne stigneš da pročitaš, ja ću biti jedini čitalac. Ma kakva moja istina iznesena u ovom zapisu da je, neizdrživo dosadna i glupa, mučiće samo mene. Za tebe čuvam sam kraj pisma.

Još samo malo vremena ostalo je do ponoći. Idem da zaključam vrata. Ko je doš'o, doš'o je. Kome trebam, naći će me sutra, na istom mestu, tokom čitavog dana.

Vraćam se u svoju sobu. „Sve“ čujem kroz zidove. Sva je sreća da u ovoj zgradi lifta nema. Mladi ljudi se najčešće u kasne sate rašetaju. Čujem korake... Sitne, ženske... Bat štikala odzvanja hodnikom. To je sigurno ona mlada komšinica s poslednjeg sprata. Vraća se iz grada. Mora da je bili „ludilo“, „provod do bola“. Koliko li je stanara noćas čuje? Da li njeni roditelji uopšte spavaju?

U stanu iznad mene komšija kašlje, riplje, i šljajm pljuje u maramicu... Usekne se pet-šest puta, pa napravi pauzu. Grozno! Ne mogu da slušam tog bivšeg pušača što po vascečlu noć „grmi“ po zgradi.

U stanu do mene komšija hrče. S vremena na vreme hrkanje prestane. To ga žena cima, ne da mu da spava dok prvo ona ne zaspi.

Bliži zvukovi polako jenjavaju, a oni spoljašnji, što dopiru s ulice, kvare noćnu tišinu. Nje, u stvari, i nema. Naša ulica postala je veoma prometna. Danonoćno, autobusi tutnje niz ovu žilu-kucavicu što spaja Zemun s Novim Beogradom.

Kasno je. Klatno se njiše, skazaljke se približavaju položaju koji će označiti ponoć. Uskoro će se završiti „danas“ i početi „sutra“. Vreme između ustajanja i leganja je na izmaku. Razvlačim vratnice toga vremena. U procepu je novi početak i novi kraj. Ne volim onu podelu vremena na dane... Moj komšija Prokić voli da precrtava dane na kalendaru... Ja zaokružujem samo značajne datume...

Spremam se za spavanje. Idem u toalet. Olakšavam se. Puštam vodu, mislim, povlačim lanac na kazančetu. Ništa ne štrca. Možda je slabiji pritisak... Perem ruke, trljam ih sapunom dok se dobro ne zapene. Spiram sapunicu s ruku, hvatam pastu za zube, pritiskam tubu posred srede i pravim onu uobičajenu „rupu“, kad se pritisne gde ne treba... Eh, nema više moje Slavke da me grdi što „kvarim“ tubu samo da nju nerviram. Perem zube i protezu, mijem lice mlakom vodom, brišem se oštrim peškirom. Sutra ću se okupati ceo.

Vraćam se u svoju sobu. Presvlačim se u pidžamu. Odlazim u krevet. Zatvaram oči. Počinjem da mislim. Rezimiram događaje upravo završenog dana. Za mladog čoveka –

isprazan, beskoristan, kao i svi oni što su mu prethodili... Za mene – pun pogodak. Pre no što utonem u san, zadovoljno zaključujem da sam „zaradio“ sva dvadeset četiri sata.

Ništa mi ne stoji na putu da ostvarim još jedan uspešan dan. Osim insomnije. Ona me užasava. Patim od nesanice otkako je Mira umrla. Izdurati noć pravo je mučenje.

Uključujem televizor. Na ekranu se vrti neki glupi film. Slike užasa munjevito se smenjuju pred mojim očima. Suze, znoj, krv i sperma pršte na sve strane. Škripa točkova, pucnjava, eksplozije, masakri, monstruoza ubistva, razaranja, pustošenja; plakanja, jaukanja, deranja, dranja, stenjanja, zapomaganja; obračuni pojedinaca, bandi kriminalaca, tajkuna; političke podvale, smicalice i nameštaljke; scene bestidnosti, razuzdanosti, razularenosti, izvitoperenosti, izopačenosti, nakaznosti, poganosti, prljavštine svake vrste; scene psihičkog i fizičkog nasilja, maltretiranja, pomračenja uma, izvrgavanja ljudi ruglu, ismejavanja, ponižavanja, otuđenja u „naprednom svetu“; ratovi naroda, zvezda i svetova; scene obesmišljavanja života i totalnog uništenja... – sve je u igri. Prljavoj igri zagađivanja duše.

Buljim u ekran, kao hipnotisan, ali ništa ne vidim. Opet će one bučne, nenasnosne reklame. Pljušte besmislice i laži! Ko kome podvaljuje, ne zna se... Ali ja znam – svet je globalni cirkus, a mi smo svi samo umorni žongleri na tankoj žici beznađa, obeshrabreni ukrotitelji razularenih divljih zveri što riču iz svojih zanosnih vrtova izobilja, gutači magle koju nam prodaju lihvarski misionari... Mi smo izlomatani artisti na trapezu, koji se ne usuđuju da urade svoj spasonosni salto mortale...

Ipak, da nastavim svoju priču.

Ustajem iz kreveta. Šetam se od zida do zida, nikako ne propuštam taj deo noćnog rituala. Osećam se kao životinja u kavezu kojoj treba sloboda pokreta. Treba mi svežeg vazduha. Otvaram prozor da provetrim sobu. Gledam u nebo, i divim se. Koliko zvezda! A mesec pun nad mojim Zemunom.

Setih se najedared sopstvenih stihova:

Noć se hvata iznad grada, / još malo pa zvezda roj će / celim nebom da zavlada. / Dan se gasi, zraci tule, / mesec drhti iznad kule, / nečujno niz Dunav plovi, / s ponosom što pamte preci, / san o gradu i o reci!

Eto, sine moj. Dođoh do samoga kraja. Kao pravu proveru tvoje rešenosti da istraješ na „zadatku“, očekujem da rešiš sledeću zagonetku/pitalicu:

Tri čoveka, jedna tajna / sudba čudna, priča sjajna / Dva su oca i dva sina / šest mladeža brojka fina / Šest belega iste fele / na tri lica boje bele / Po dva znaka na tri brade / jedan drugom osmeh krade / Unuk dedi život znači / da ga vidi sve bi dao / iz oka mu suza zrači / zbog takvog bi zvezde krao...

Želja mi je, sine, da se željom krepim / verujem u tebe, al' pomalo strepim / Neka želja moja postane i tvoja / nek se želje roje da im ne znam broja / Moja tajna lepa kaz'će ti se sama / kada sretnoš ŽELJU koju rodi dama...

– Au! – Uzviknu Petar ne skrivajući svoju preneraženost.